

VAVO Rijnmond College
ALBEDA - ZADKINE

PTA HAVO - TOP
Penta College CSG Hoogvliet/VAVO Rijnmond College
Schooljaar 2023-2024

Gebruik woordenboek

Tenzij nadrukkelijk vermeld, is het gebruik van een eendelig woordenboek Nederlands bij de SE-toetsen toegestaan.

Centraal examenstof

De voor het Centraal Examen te bestuderen stof wordt beschreven in de stofomschrijving, de zogenaamde vak syllabi, van het College voor Toetsen en Examens. Deze syllabi worden per examenjaar gepubliceerd op www.examenblad.nl, de officiële website van het College voor Toetsen en Examens.

Algemene verwijzing naar het examenreglement

Voor alle regels rondom toetsen verwijzen wij naar het examenreglement van het VAVO Rijnmond College 2023-2024.

Schoolexamens

Periode	Toetscode	Stofomschrijving	Subdomein	Weging	Herkansbaar	Toetswijze	In toetsrooster?	Toetsduur
1	SE1	Wereld - Arm en rijk H1: Twee wereld, een grensgebied H2: Dromen van een betere toekomst H3: De olifant ontwaakt H4: Een veranderende wereld	A1: Geografische benadering B1: Gebieden op de grens van arm en rijk B2: Samenhangen en verschillen in de wereld B3: Mondiale processen en lokale effecten	2	ja	schriftelijk	ja	100 minuten
2	SE2	Aarde - Systeem aarde H1: Ons eiland in de ruimte H2: Afbraak en opbouw van het landschap H3: Klimaat en landschapzones H4: Natuurgeweld in de Verenigde Staten	A1: Geografische benadering C1: Samenhangen en verschillen op regionaal niveau C2: Samenhangen en verschillen op aarde C3: De aarde als natuurlijk systeem en lokale effecten	2	ja	schriftelijk	ja	100 minuten
3	SE3	Ontwikkelingsland - Brazilië H1: Natuurlijk Brazilië H2: Het ingericht landschap H3: Bevolkingskenmerken H4: Brazilië - blik op de buitenwereld H5: Actuele vraagstukken in Brazilië	A1: Geografische benadering D1: Gebiedskenmerken D2: Actuele vraagstukken	2	ja	schriftelijk	ja	100 minuten
4	SE4	Leefomgeving - Wonen in Nederland H1: Ruimte voor water H2: Nederland rivierenland H3: De wereld van de stad H4: Een leefbare stad	A1: Geografische benadering E1: Nationale en regionale vraagstukken E2: Regionale en lokale vraagstukken	2	ja	schriftelijk	ja	100 minuten
	SE5	Praktische Opdracht - Leefomgeving	A2: Geografisch onderzoek	1	nee	praktische opdracht	nee	n.v.t.

Schoolexamencijfer: $(SE1 \times 2 + SE2 \times 2 + SE3 \times 2 + SE4 \times 2 + SE5 \times 1) / 9$

Het Centraal Examen heeft betrekking op de domein A t/m E.

Eindcijfer: $(SE + CE) / 2$

Link syllabus: [Syllabus 2024 HAVO aardrijkskunde](#)

Het examenprogramma bestaat uit onderstaande domeinen:

- A: Vaardigheden
- B: Wereld
- C: Aarde
- D: Ontwikkelingsland
- E: Leefomgeving

Schoolexamens

Periode	Toetscode	Stofomschrijving	Subdomein	Weging	Herkansbaar	Toetswijze	In toetsrooster?	Toetsduur
1	SE1	H3: Balans, winst- en verliesrekening en liquiditeit H5: Verzekeren, studeren, sparen en lenen H6: Enkelvoudige en samengestelde interest H7: Beleggen H8: Woning H9: Familie H10: Schenken en erven	A: Vaardigheden B1: Persoonlijke financiële zelfredzaamheid	1	ja	schriftelijk	ja	100 minuten
2	SE2	H11: Eigen onderneming? H12: Keuze rechtsvorm H13: Organisatie en maatschappij H16: Personeelsbeleid H17: Eigen vermogen H18: Vreemd vermogen H19: Vermogensmarkt H14+H15 (SE-stof)	B2: De oprichting van een eenmanszaak B3: Van eenmanszaak naar rechtspersoon B4: Perspectief op de organisatie C1: Interne organisatie C2: Personeelsbeleid D1: Investeren D2: Financiering	1	ja	schriftelijk	ja	100 minuten
3	SE3	H20 t/m H24 Marketingbeleid (H20 en H24 = SE-stof) H25: Kostensoorten H26: Begrote en werkelijke winst H27: Break-evenanalyse H28: Accrual-accounting en matchingprincipe	E1: Marketing E2: Marketingbeleid F1: Vastleggen van financiële en niet-financiële informatie F2: Kosten- en winstvraagstukken	1	ja	schriftelijk	ja	100 minuten
4	SE4	H29: Interne verslaggeving H30: Financiële planning H31: Externe verslaggeving H32+H33: Regels voor de activa en passiva en winst- en verliesrekening H34: Liquiditeitskengetallen, cashflow en solvabiliteitskengetallen H35: Overige kengetallen	F2: Kosten- en winstvraagstukken G: Verslaggeving	1	ja	schriftelijk	ja	100 minuten

Schoolexamencijfer: $(SE1 \times 1 + SE2 \times 1 + SE3 \times 1 + SE4 \times 1) / 4$

Het Centraal Examen heeft betrekking op de domeinen B, C2, D2, E2, F en G in combinatie met de vaardigheden uit domein A.

Eindcijfer: $(SE + CE) / 2$

Link syllabus: [Syllabus 2024 HAVO bedrijfseconomie](#)

Het examenprogramma bestaat uit onderstaande domeinen:

- A: Basisvaardigheden
- B: Van persoon naar rechtspersoon
- C: Interne organisatie en personeelsbeleid
- D: Investeren en financieren
- E: Marketing
- F: Financieel beleid
- G: Verslaggeving

Schoolexamens

Periode	Toetscode	Stofomschrijving	Subdomein	Weging	Herkansbaar	Toetswijze	In toetsrooster?	Toetsduur
1	SE1	Landeskunde DACH	E: Letterkunde F: Oriëntatie op studie en beroep	2	ja	schriftelijk	ja	45 minuten
2	SE2	Opstellen van een formele of informele mail	D: Schrijfvaardigheid	5	ja	schriftelijk	ja	90 minuten
3	SE3	Cito Kijk- en luistertoets	B: Kijk- en luistervaardigheid	5	ja	schriftelijk	ja	90 minuten
	SE4	Praktische opdracht literatuur	E: Letterkunde	3	nee	praktische opdracht	nee	n.v.t.
	SE5	Spreekvaardigheid	C: Spreekvaardigheid	5	ja	mondeling	nee	30 minuten

Opmerking:

Thema's: 1: Vorstellen, Familie und Verwandtschaft; 2: Sport, Hobby und Freizeit; 3: Ferien und Feiertage; 4: Körper und Gesundheit; 5: Kleidung und Äußeres; 6: Essen und Trinken; 7: Schule, Studium, Ausbildung und Job
8: Taschengeld, Gehalt und Bankkonto; 9: Handy, Medien und Computer; 10: Wohnen und Wohnumgebung; 11: Reisen und Verkehr; 12: Natur und Umwelt

Schoolexamencijfer: $(SE1 \times 2 + SE2 \times 5 + SE3 \times 5 + SE4 \times 3 + SE5 \times 5) / 20$

Het Centraal Examen heeft betrekking op domein A.

Eindcijfer: $(SE + CE) / 2$

Link syllabus: [Syllabus 2024 HAVO Duits](#)

Het examenprogramma bestaat uit onderstaande domeinen:

A: Leesvaardigheid

B: Kijk- en Luistervaardigheid

C: Gespreksvaardigheid

D: Schrijfvaardigheid

E: Literatuur

F: Oriëntatie op studie en beroep

Schoolexamens

Periode	Toetscode	Stofomschrijving	Subdomein	Weging	Herkansbaar	Toetswijze	In toetsrooster?	Toetsduur
1	SE1	Module 1: Schaarste, geld en handel Hoofdstukken: H1, H2 en H3 Module 2: Vraag en aanbod Hoofdstukken: H1, H2 en H3	D1: Marktvraag D2: Marktaanbod D3: Marktmechanisme D5: Kostenstructuur en opbrengsten D6: Consumentengedrag D7: Producentengedrag	1	ja	schriftelijk	ja	100 minuten
2	SE2	Module 3: Markt en overheid Hoofdstukken: H1, H2 en H3 Module 4: Heden, verleden en toekomst Hoofdstukken: H1, H2 en H3	D4: Marktvormen D7: Producentengedrag D8: Marktfalen, overheidsingrijpen en welvaart D9: Arbeidsmarkt E1: Gezinnen ruilen over de tijd E2: De overheid ruilt over de tijd E3: Pensioenen	1	ja	schriftelijk	ja	100 minuten
3	SE3	Module 6: Risico en verzekeren Hoofdstukken: H1, H2 en H3 Module 7: Economische groei Hoofdstukken: H1, H2, H3, H4 en H5	D9: Arbeidsmarkt G1: Risico en verzekeren G2: Asymmetrische informatie G3: Risico en rente H1: Macro economische kringloop, nationaal inkomen en welvaart H2: Economische groei H3: Ongelijkheid en herverdeling H4: Arbeidsmarkt en werkloosheid	1	ja	schriftelijk	ja	100 minuten
4	SE4	Module 5: Speltheorie Hoofdstukken: H1, H2 en H3 Module 8: Conjunctuur en economisch beleid Hoofdstukken: H1, H2 en H3 <i>Verplichte contexten en experimenten</i>	F1: Spelperiode F2: Samenwerken en onderhandelen F3: Marktfalen I1: Conjunctuur en conjuncturele verschijnselen I2: Overheid, centrale bank en conjunctuur	1	ja	schriftelijk	ja	100 minuten

Schoolexamencijfer: $(SE1 \times 2 + SE2 \times 2 + SE3 \times 2 + SE4 \times 2) / 8$

Het Centraal Examen heeft betrekking op de domein D, E, F, G, H en I in combinatie met de vaardigheden uit domein A.

Eindcijfer: $(SE + CE) / 2$

Link syllabus: [Syllabus 2024 HAVO economie](#)

Het examenprogramma bestaat uit onderstaande domeinen:

- A: Vaardigheden
- B: Concept schaarste
- C: Concept ruil
- D: Concept markt
- E: Concept ruilen over de tijd
- F: Concept samenwerken en onderhandelen
- G: Concept risico en informatie
- H: Concept welvaart en groei
- I: Concept goede tijden, slechte tijden

Schoolexamens

Periode	Toetscode	Stofomschrijving	Subdomein	Weging	Herkansbaar	Toetswijze	In toetsrooster?	Toetsduur
1	SE1	Schrijfvaardigheid Het opstellen van een formele brief ^{1) 3)}	D: Schrijfvaardigheden	1	ja	schriftelijk	ja	90 minuten
	SE2	Kijk- en Luistervaardigheid	B: Kijk- en luistervaardigheid D: Schrijfvaardigheden F: Oriëntatie op studie en beroep	3	nee	kijk- en luistertoets	nee	90 minuten
2	SE3	Argumentatieve essay B2	D: Schrijfvaardigheden	1	ja	schriftelijk	ja	90 minuten
3	SE4	Spreekvaardigheid Presentatie, voorlezen, gesprek voeren ⁴⁾	C: Gespreksvaardigheid F: Oriëntatie op studie en beroep	3	ja	mondeling	ja	30 minuten
4	SE5	Literaturoff dossier afronden (3 boeken) niveau B2 ²⁾	A: Leesvaardigheid D: Schrijfvaardigheden E: Literatuur F: Oriëntatie op studie en beroep	3	nee	praktische opdracht	nee	n.v.t.
	SE6	Wasp Reporter (Language Skills, grammar, vocabulary)	A: Leesvaardigheid D: Schrijfvaardigheden E: Literatuur F: Oriëntatie op studie en beroep	1	ja	schriftelijk	ja	90 minuten

Opmerking:

¹⁾ Woordenboek E-N / N-E toegestaan bij SE1 schrijfvaardigheid.

²⁾ In periode 1 wordt gestart met het Literaturoff dossier, 3 boeken door docent geleverd.

^{3) 4)} Hier wordt gebruik gemaakt van Handouts door docent.

Schoolexamencijfer: $(SE1x1 + SE2x3 + SE3x1 + SE4x3 + SE5x3 + SE6x1) / 12$

Het Centraal Examen heeft betrekking op de domein A.

Eindcijfer: $(SE + CE) / 2$

Link syllabus: [Syllabus 2024 HAVO Engels](#)

Het examenprogramma bestaat uit onderstaande domeinen:

A: Leesvaardigheid

B: Kijk- en luistervaardigheid

C: Gespreksvaardigheid

D: Schrijfvaardigheden

E: Literatuur

F: Oriëntatie op studie en beroep

Schoolexamens

Periode	Toetscode	Stofomschrijving	Subdomein	Weging	Herkansbaar	Toetswijze	In toetsrooster?	Toetsduur
1	SE1	Werkplaats historisch overzicht: tijdvak 1 t/m 4	A: Historisch besef B: Oriëntatiekennis	1	ja	schriftelijk	ja	120 minuten
2	SE2	Werkplaats historisch overzicht: tijdvak 5,6,7 Werkplaats historische contexten: deel 'Britse Rijk', 1585-1900	A: Historisch besef B: Oriëntatiekennis C: Thema's Brits Rijk	1	ja	schriftelijk	ja	120 minuten
3	SE3	Werkplaats historisch overzicht: tijdvak 8, deel tijdvak 9 Werkplaats historische contexten: deel 'Brits Rijk', 1585-1900 en deel 'Duitsland in Europa', 1918-1991	A: Historisch besef B: Oriëntatiekennis C: Thema's Brits Rijk en Duitsland in Europa D: Geschiedenis van de rechtsstaat en van de parlementaire democratie	1	ja	schriftelijk	ja	120 minuten
4	SE4	Werkplaats historisch overzicht: deel tijdvak 9 en tijdvak 10 Werkplaats historische contexten: deel 'Duitsland in Europa', 1918-1991 en 'Nederland', 1948-2008	A: Historisch besef B: Oriëntatiekennis C: Thema's Duitsland in Europa en Nederland D: Geschiedenis van de rechtsstaat en van de parlementaire democratie E: Oriëntatie op studie en beroep	1	ja	schriftelijk	ja	120 minuten

Schoolexamencijfer: $(SE1 \times 1 + SE2 \times 1 + SE3 \times 1 + SE4 \times 1) / 4$

Het Centraal Examen heeft betrekking op de domein A en B en de tijdvakken 5 t/m 10.

Eindcijfer: $(SE + CE) / 2$

Link syllabus: [Syllabus 2024 HAVO geschiedenis](#)

Het examenprogramma bestaat uit onderstaande domeinen:

A: Historisch besef

B: Oriëntatiekennis

C: Thema's

D: Geschiedenis van de rechtsstaat en van de parlementaire democratie

E: Oriëntatie op studie en beroep

Schoolexamens

Periode	Toetscode	Stofomschrijving	Domeinen	Weging	Herkansbaar	Toetswijze	In toetsrooster?	Toetsduur
1	SE1	Theoretische inleiding in alle thema's: rechtsstaat en parlementaire democratie, verzorgingsstaat en pluriforme samenleving	A: Vaardigheden B: Rechtsstaat C: Parlementaire democratie D: Verzorgingsstaat E: Pluriforme samenleving	1	ja	schriftelijk	ja	90 minuten
3	SE2	Praktische verwerking van het thema verzorgingsstaat	A: Vaardigheden D: Verzorgingsstaat	1	nee	praktische opdracht	nee	studielast 10 uur
	SE3	Praktische verwerking van het thema pluriforme samenleving	A: Vaardigheden E: Pluriforme samenleving	1	nee	praktische opdracht	nee	studielast 10 uur
4	SE4	Praktische verwerking van het thema rechtsstaat	A: Vaardigheden B: Rechtsstaat	1	nee	praktische opdracht	nee	studielast 10 uur
	SE5	Praktische verwerking van het thema parlementaire democratie	A: Vaardigheden C: Parlementaire democratie	1	nee	praktische opdracht	nee	studielast 10 uur

Opmerking:

Voor de praktische opdrachten geldt: bezoeken aan instellingen. Groepswijze voorbereiding en verwerking van onderzoeksvragen in telkens wisselende groepssamenstellingen. Docent bepaalt het cijfer aan de hand van het scoreformulier, waarin proces (o.a. rol in groepsproces) en eindproduct wordt afgewogen.

Schoolexamencijfer: $(SE1x1 + SE2x1 + SE3x1 + SE4x1 + SE5x1) / 5$

Er is geen Centraal Examen voor dit vak.
Eindcijfer is SE-cijfer.

Link syllabus: [Syllabus 2024 HAVO maatschappijleer](#)

Het examenprogramma bestaat uit onderstaande domeinen:

- A: Vaardigheden
- B: Rechtsstaat
- C: Parlementaire democratie
- D: Verzorgingsprogramma
- E: Pluriforme samenleving

Schoolexamens

Periode	Toetscode	Stofomschrijving	Subdomein	Weging	Herkansbaar	Toetswijze	In toetsrooster?	Toetsduur
1	SE1	NN Cursus 1: Basis, blz. 10-56 5: Woordenschat, blz. 174 en 188 8: Spelling, NN cursus 8: Werkwoordspelling en overige spellingregels NN blz. 268-299	C: Schrijfvaardigheid D: Argumentatieve vaardigheden	1	ja	schriftelijk	ja	90 minuten
2	SE2	NN Cursus 2: Lezen, blz. 60-104 6: Argumenteren, blz. 192-223	A: Leesvaardigheid C: Schrijfvaardigheid D: Argumentatieve vaardigheden	1	ja	schriftelijk	ja	90 minuten
	SE3	Schrijfvaardigheid: een brief of artikel schrijven (in les) NN cursus 3: Schrijven, blz. 108-130	C: Schrijfvaardigheid	1	nee	schriftelijk	ja	90 minuten
3	SE4	NN Cursus 7: Formuleren, blz. 228-263	A: Leesvaardigheid C: Schrijfvaardigheid D: Argumentatieve vaardigheden F: Oriëntatie op studie en beroep	1	ja	schriftelijk	ja	90 minuten
	SE5	Een presentatie houden (in de les) 4: Spreken, kijken en luisteren, blz. 142-170	B: Mondelinge taalvaardigheid F: Oriëntatie op studie en beroep	1	nee	mondeling	nee	5-10 minuten
4	SE6	Afronding van literatuuressay ¹⁾	A: Leesvaardigheid C: Schrijfvaardigheid E: Literatuur	1	nee	praktische opdracht	nee	n.v.t.
	SE7	Mondelinge toets over 8 literaire werken (waarvan 1 uit de Middeleeuwen en 1 uit de 19e eeuw) + literatuurgeschiedenis (NN Literatuur) + literaire begrippen	B: Mondelinge taalvaardigheid	1	ja	mondeling	ja	15 minuten
	SE8	Proefexamen NN Cursus 1: Basis, 2: Lezen, 5: Woordenschat, 6: Argumenteren, 7: Formuleren, 8: Spelling, 10: Eindexamen	A: Leesvaardigheid C: Schrijfvaardigheid D: Argumentatieve vaardigheden	1	nee	schriftelijk	nee	90 minuten

Opmerking:
¹⁾ In periode 1 wordt gestart met het aanleggen van een literatuuressay (=Praktische Opdracht). Dit essay vormt het startpunt voor het mondeling van SE8 en wordt beoordeeld als SE6 in periode 4, worden boeken behandeld waarover een verwerkingsopdracht moet worden gemaakt.

Schoolexamencijfer: $(SE1 \times 1 + SE2 \times 1 + SE3 \times 1 + SE4 \times 1 + SE5 \times 1 + SE6 \times 1 + SE7 \times 1 + SE8 \times 1) / 8$

Het Centraal Examen heeft betrekking op de domein A, C en D.

Eindcijfer: $(SE + CE) / 2$

Link syllabus: [Syllabus 2024 HAVO Nederlands](#)

Het examenprogramma bestaat uit onderstaande domeinen:

- A: Leesvaardigheid
- B: Mondelinge taalvaardigheid
- C: Schrijfvaardigheid
- D: Argumentatieve vaardigheden
- E: Literatuur
- F: Oriëntatie op studie en beroep

Schoolexamens

Periode	Toetscode	Stofomschrijving	Subdomein	Weging	Herkansbaar	Toetswijze	In toetsrooster?	Toetsduur
1	SE1	Havo A deel 1: H1: Tabellen en grafieken H3: Lineaire verbanden Werking grafische rekenmachine ¹⁾	A: Vaardigheden B1: Rekenen B2: Algebra C1: Tabellen C2: Grafieken, vergelijkingen en ongelijkheden C4: Lineaire verbanden	1	ja	schriftelijk	ja	60 minuten
2	SE2	Havo deel 1: H1: Tabellen en grafieken H3: Lineaire verbanden H4: Handig tellen H5: Veranderingen H6: Rekenregels en formules Werking grafische rekenmachine ¹⁾	A: Vaardigheden B1: Rekenen B2: Algebra B3: Telproblemen C1: Tabellen C2: Grafieken, vergelijkingen en ongelijkheden C3: Formules met één of meer variabelen C4: Lineaire verbanden D: Verandering	3	ja	schriftelijk	ja	120 minuten
3	SE3	Havo deel 2: H2: De statistische cyclus H7: Statistiek en beslissingen H10: Statistiek gebruiken	A: Vaardigheden E: Statistiek	3	ja	schriftelijk	ja	120 minuten
4	SE4	<i>Voorafgaande hoofdstukken worden als bekend verondersteld met uitzondering van H4 en H8)</i> Havo A deel 3: H6: Rekenregels en formules H9: Exponentiële verbanden H11: Formules en variabelen Werking grafische rekenmachine ¹⁾	A: Vaardigheden B1: Rekenen B2: Algebra C1: Tabellen C2: Grafieken, vergelijkingen en ongelijkheden C3: Formules met één of meer variabelen C4: Lineaire verbanden D5: Exponentiële verbanden	4	ja	schriftelijk	ja	120 minuten

Opmerking:

¹⁾ Alleen een toegestane grafische rekenmachine (examenblad.nl) mag gebruikt worden. Deze moet geüpdatet zijn naar de laatste versie van O.S. Voor aanvang van de schoolexamens en het Centraal Examen moet de grafische rekenmachine onder toezicht op examenstand ingesteld worden.

Schoolexamencijfer: $(SE1 \times 1 + SE2 \times 3 + SE3 \times 3 + SE4 \times 4) / 11$

Het Centraal Examen heeft betrekking op de domeinen B1, B2, C, E1, E2, E3 en E4 in combinatie met de vaardigheden uit domein A.

Eindcijfer: $(SE + CE) / 2$

Link syllabus: [Syllabus 2024 HAVO wiskunde A](#)

Het examenprogramma bestaat uit onderstaande domeinen:

- A: Vaardigheden
- B: Algebra en tellen
- C: Verbanden
- D: Verandering
- E: Statistiek